

שמו קולם על קרן הצבי

והופך לאדמה יבשה כחרס בחודשי הקיץ. עד ששנה אחת אירע הפלא והשלולית המשיכה להבהיק בהתרסה מול קרני השמש הקיצית ביותר וסירבה בתוקף להתייבש כדרך כל הארץ. לתוהים על טיבו של מעשה הניסים המקומי התברר שמדובר בטריק פשוט למדי. מישהו דאג למחזר את מי השלולית ולדאוג לה לאספקה שוטפת של מים שישאירו אותה על עומדה מעתה ועד שהחרדים יעזבו את ירושלים.

מי צריך שלולית מול החלון? מסתבר שיש מישהו כזה. השטח הריק והענק התחום במרכזה של ירושלים ממש בין משולש השכונות בית וגן, קטמון ורחביה לא יכל להישאר כזה לאורך זמן. לא כשהביקוש לנדל"ן בירושלים עולה בהרבה על ההיצע. תוכנית הבניה כבר הוגשה לאישור. 1,200 יחידות דיור, בניינים בני 5 עד 8 קומות, מעט מסחר פה ושם, קצת הייטק לתיבול.

וההקצאות. בשביל זה בדיוק הם הריצו בשעתו את המועמד הכי לא אפשרי בשביל ירושלים, מי שרשמית פרסו עליו את חסותם שני אדונים בלתי אפשריים, אחד דרעי ועוד אחד ליברמן, בתקווה שברגע האמת והניצחון הגדול יגיעו גם אליהם מספר עצמות דשנות. אחרי הכל, שני האדונים מהכנסת עסוקים מאז ומעולם במשחק פומבי של השלכת רפס ובוץ האחד בשני לעיני כל העם, ויחסים חמים למדי כשהעם עסוק בהצגה של המתחרים. מבחינתם של המצביעים נותר רק לקוות שברגע האמת והצורך יהיו שרויים האדונים ב'מוד' המתאים ממנו אפשר להוציא הקצאות לרוב ולאן שצריך.

ראש העיר הנבחר מצדו לא הכיזב וברגע שאחרי האמת התנער די מהר משני האדונים בו זמנית והראה לכולם מי פה בעל הבית החדש בשכונה. ואכן, פה ושם פצחו הנאורים בלילות שבר מפה ועד קפלן על בית ספר כזה או אחר שעבר לידי ציבור מצביעי המפלגות הנכונות. מי שטרח לאכול כל כך הרבה קוגלים בפרץ של שמחה עם 'מזמור לתודה' וזעקות פרא של 'שש-שלוש' עם היוודע הבשורות הטובות - בהחלט מגיע לו לקבל בית ספר. מה גם שהמחיר באמת לא גבוה בהשוואה לתמורה. לעדר העיזים שנכנס יחד עם רוח המפקד שמגיעה הרחק אל מעבר ולמעלה מאותם שניים, וכבש את מסדרונות העיריה באגפים שונים לגמרי.

הרוח התחילה לנשב עוד בשנים קודמות. בעבר הלא מאוד רחוק תכנית המתאר העירונית בירושלים אסרה באופן כמעט גורף כל בניה לגובה בתחומה. כל מיני דיבורים על המרקם הארכיטקטוני והנוף היחודי ודברים כאלה. אלא שמרקם יחודי לכשעצמו לא מספיק כדי לענות על הצרכים והביקוש הנדל"ני בעיר, וכך חרגו לאט לאט ופה ושם מהכללים, שינו אותם פעם ועוד פעם עד שבמקומות שונים צצו ועלו מגדלי מגורים שהתואר "מפלצתיים" רק מפחית מערכם. אפילו המפלצת המפורסמת מקריית יובל הוקפה בכמה כאלה, משהו כמו 20 קומות, שגרמו לתושבי האזור לשכוח לרגע מהחרדים עם בתי הספר שלהם ולבכות הפעם על הכיעור, לדעתם, של הנוף האורבני היחודי שהחל להסתיר למפלצת חביבתם את הנוף שאיננו אורבני או יחודי. לא שזה עניין מישוהו. גם במחנה הנכון יש דירוג קשיח של נכונים - ונכונים יותר. המפלצת, ביטת מזל שכמותה, שוכנת בסמיכות לנכונים הפשוטים ברי ההחלפה. ה"עמך" של השמאל. בעיה שלה שלא הלכה לראות את הנוף ברחביה.

...

יש מה לראות. כל מי שיווד בכביש הולילנד משכונת בית וגן בואכה כביש בגין המרכזי, חולף בדרכו על פני מגדלי הולילנד שהיו בדרכם הייחודית, רוויית מעטפות הכסף וכתבי האישום, הסנונית שבישרה את מהפכת הבניה לגובה בירושלים, ואז רואה מולו באחת שלולית ענקית ובוצית. השלולית היתה שם תמיד, בשטח הענק שמעבר לכביש בגין. זאת אומרת, בחודשי החורף כמובן. מין אגן ניקוז רדוד לגשם הירושלמי מטבעת השכונות המקיפות את האיזור שהיה מתמלא על גדותיו בחורף, מפץ ענני יתושים לכל עבר באביב

יש מפלצת בירושלים. כל ירושלמי יודע, ואם אינו יודע - העירייה כבר דואגת שהוא יידע. שיהיה לכספי הארנונה שימוש ראוי כמו שאומרים. מפלצת אמיתית. מבוססת, שחורה-לבנה עם שלוש לשונות פשוטות עליהן גולשים ילדי השכונה כבר 50 שנה בערך, גילה של המפלצת.

המדובר הוא כמובן בגן שעשועים בעל אטרקציה ותיקה שמעוצבת בדמות מגלשה משולשת חסרת צורה מוגדרת שזכתה לכינוי "המפלצת". עבור מי שמתעקש לא להבין מוצב במקום גם שילוט תלת לשוני שמבהיר שאכן, זהו שמה של הצורה המשונה כשבערבית אף הוסיפו מילה והדגישו ליתר ביטחון, "המפלצת המפחידה", שלא ישאר שום ספק. בכלל, אובססיית השילוט התלת-לשוני בארץ מספקת רגעים קומיים לא מעטים. כמו אותו שלט בפארק ירושלמי שמכריז על הצורך בליווי מבוגר לילדים שמשמשים במתקני הפארק, כשהתרגום טורח ליידע את דוברי הערבית באשר הם אודות האיסור להכניס בעלי-חיים באשר הם לשטחי הפארק. וזה עוד כלי להזכיר את טעויות התרגום המגוחכות והנפוצות לשפה האנגלית.

גם מי שלא מכיר את המיצב המשונה שבפאתי שכונת קריית יובל, ראה אותו מן הסתם בפירסומים שונים ובעיקר משונים של הגוף האחראי על קבלת תשלומי הארנונה של התושבים (להלן: עיריית ירושלים) שמנסה בגמלוניות טיפוסית למקם את יצירת המופת הלא-ברורה הזו בתוך מה שהם מנסים לשווק כ"פולקלור ירושלמי". שוק מחנה-יודה, מאתים, אג'ואים, המפלצת המפחידה וכמובן גם השלג דאשתקד. אוסף מושגים זניחים שלא מעניינים אף אחד יותר מדי, אבל כשהגוף המדובר נאלץ לתקצב מכיסם של התושבים יוזמות "תרבות" שלא מעניינות אף אחד - אפילו מגלשת משחק חסרת טעם וצורה מוגדרת משכונה מנומנת עושה את העבודה לא רע. נראה אותם עושים את העבודה המפלצתית בעיסאווייה.

השכונה המנומנת מצידה מתייחסת בסלחנות, שלא לומר באהדת-מה למיצב הדומם, לגינות הצומח שסביבו וגם לחי בדמותם של ההולכים על ארבע שזוכים ליחס פרוויליגי באזור. אנשים טובים כאלה, נכונים והכל. אי אפשר לדרוש מהם להיות מושלמים ולהתייחס באהדה דומה גם למדבר. וודאי לא כשמדובר ביהודי. לפחות מי שמגלם בעיניהם איך אמור להיראות אחד כזה. מאבקי הנשמות הטובות בשכונת קריית היובל בציבור החרדי כבר רשמו כמה וכמה פרקים אפלים וזכו לסיקור תקשורתי נרחב, מדי פעם. מאבק עז ניטש שם על כל מוסד, כל בית כנסת וכמעט שכל דירה. אפשר לסכם את תפיסת העולם הקהילתית באזור - פריפריה תרבותית של תל אביב ושות' - במשפט אחד. כן למפלצות, לא לחרדים.

מאבק ארוך ניטש בשכונה בין התושבים הנאורים, המכילים ואוהבי האדם לבין הציבור החרדי שהחל לאכלס עוד ועוד בתים ושטחים בה. מעמדי ההתרסה המביכים והתביעות הקנטרניות של הנאורים התפרסמו בשעתו בהרחבה, כפי שהם רצו. על הטיקט הזה בדיוק רצו מצביעי המפלגות החרדיות שינוי אווירה מסויים בחלונות הגבוהים, איפה שמתקבלות ההחלטות

לא משהו מיוחד. אלא שאז נפל דבר בבית המשפט הישראלי ולראשונה בתולדותיו ובאופן תקדימי נעתר הכבוד לקבל עתירה שמאחוריה עמדו הולכי על ארבע. למרבה הצער, למרות התקדים המרעיש, אף צבי ארץ-ישראלי לא רבץ על ספסלי התובעים בבית המשפט. נמצאו הולכי על שתיים רבים וטובים בעיני עצמם שניאותו לייצג אותו - וללא תמורה כספית מצדו. באמת יפה מצדם ויותר מכך - מצדו של בית המשפט שקיבל באופן רשמי את הצבי המצוי כעותר מן המניין. שלל הארגונים להגנת הצבי יצאו מגדרם ומדעתם מרוב תמיהה על הפגיעה הבלתי-מידתית בזכויות הצבי המצוי ואתו-עמו הצב, צפרדע הנחלים, הקרפדה הירוקה ועוד כמה נכבדים מסוג זה.

התברר כי בשטח המיועד לבניה חיים בהרמוניה מופלאה כל היצורים האלה ביחד, והם מצידם אינם רואים את תוכניות הבניה בעין יפה כלל ועיקר. השאלה מה הם כן רואים בעין יפה נותרה פתוחה. לשימוש עתידי מן הסתם. קשה לצבי לעלות במדרגות, וזה ממש לא אנושי לדרוש זאת ממנו. טענו בשמו העותרים. וודאי לא כשמדובר בצבי נדיר כל כך, כ-20 פרטים

באזור, בסך הכל. האם זכויות הדיור של אלפי בני אדם יכולים לפגוע בזכויות הקניין של 20 צבאים? איזה מין חשבון מעוות זה?

למעשה, צבאים בירושלים אינם עניין נדיר כל כך. בשכונת רמות הצפונית יותר והחרדית יותר אפשר לראות כמה כאלה בכל גיחה אל יער רמות הסמוך. אותו הדבר נכון לשכונות הרנוף ובית וגן החרדיות הסמוכות ליער ירושלים ועדיין, עצם המחשבה על טרנספר מרצון לאוכלוסיית הצבאים העבירה חלחלה ניכרת בגבם של העותרים שמיהרו להביע את שאט נפשם, זאת אומרת של הצבאים-מרשיהם, מעצם הרעיון. היעלה כזאת על הדעת? לשכן צבי רחבייתי מיוחס בסמיכות לצבי רמותי ספק-חרדי? דחוף לימודי ליב"ה לקבלנים!

רווחת הצבאים דחתה כל שיקול אחר. תוכניות הבניה נגנזו סופית וכדי להסיר כל ספק באשר לזהותו של הבוס - הוכרו השטח כולו כפארק רשמי, עליו פרשה בנדיבות את חסותה החברה להגנת הטבע ואפילו שם הולם ניתן לו: עמק הצבאים. שטח ענק, ריק ושומם עם שלולית קבועה במרכזו וקומץ צבאים ביישנים שמתחבאים בין שביליו. ברוכים הבאים לישראל. אם אתם הולכי על ארבע כמובן. מעניין רק למה המתנחלים בגוש קטיף לא חשבו על הרעיון בתקופת ההתנתקות. במקום לחסום כבישים, להתפרע ולצבוע את הארץ בכתום הם יכלו פשוט יותר להכריז על עצמם כבעלי חיים, לרדת על ארבע ולכשכש בזנב. בית המשפט לא היה עומד בזה. לא כשהשופטים, ברובם, מתגוררים ברחביה.

רחביה היא שכונת המפתח. אילו איתרע מזלם של הצבאים להתרוצץ בסמוך למפלצת המפחידה מקריית היובל, סביר להניח שמספר יחידות הדיור שהוצע לבניה היה עובר עוד הקלות תב"ע ודירות שבס ומוכפל עד לגודל של עיר קטנה. למזלם היו להם שכנים טובים. חזקים מספיק כדי שאם הם לא רוצים שיקלקלו להם את הנוף - בית המשפט, זאת אומרת הם בעצמם, יקבלו במלוא הרצינות החלטתה תקדימית הרואה בבעלי חיים עותרים מן המניין ויקשיבו בסבר פנים חמור דיו לדבר עורך הדין בשם "מרשי הקרפד". שם - היה לצבאים מזל. מזל שאין לחרדים.

...

התוכנית שהוגשה לאותו עמק צבאים ביש מזל לא באמת ניסתה לחסום לירום-הודם מרחביה את הנוף. בתים נמוכי קומה באופן יחסי לא אמורים להפריע להם. מצד שני, ניתן רק לנחש מה היתה תגובתם אילו יזמי התכנית היו מנסים באמת להרים שם משהו רציני, לגובה. אם ניתן רק לנחש, מותר גם להעלות ספקולציות פרועות ולחשוך בכבודם שמגדלים חוסמי נוף ואוויר - היו טורדים את שלוותם מעט פחות מבניינים נמוכים יותר. אחרי הכל, חרדים לא אוהבים לגור במגדלים. יש להם נטיה כזאת. משהו עם שבת. אולי גם סוכות. ככל ומדובר בירושלים וככל וגובה הבניין - סביר, החרדים מוכנים לגור בכל מקום. תשאלו את הנאורים מקריית יובל. שיכוני הפועלים המוזנחים והמתפוררים בפאתי השכונה, אלה שהיו מאורות פשע ורחובות בהם הנאורים עצמם חששו להסתובב אפילו באור יום, נחטפו כלחמניות בידי הציבור החרדי ההולך וגדל בעיר. החרדים מסתגלים מהר. סוכות על הגגות ובחניה, תוספות בניה פה ושם וכל בניין ככל מצב צבירה בעיר כשר בעיניהם. יש להם רק נקודת תורפה אחת - מגדלים. יש גם מי שעלה על הנקודה. אי שם בכיכר ספרא.

כך, דווקא בשכונות המתחרדות ובפאתי השכונות החרדיות מאושרות תוכניות בניה מפלצתיות בקנה מידה מגלומני. 20 הקומות שהקיפו את המפלצת נראות כבתי-בובות מול יצורים בני 40 קומות ומעלה, שלא לדבר על ה"בורג" חליפה הירושלמי" - מפלץ בן 200 מטרים שמתוכנן בפאתי שכונת בית וגן. מפלץ שמעורר התנגדויות לא מעטות ודווקא מכיוונים אחרים, דוגמת בני המשפחות השכולות שיקריהן קבורים בהר-הרצל הצמוד שלא ממש רואים בעין יפה מיזם תירות מגלומני מול השכול והכאב. קולם, סביר להניח, ילך בדרך קול תושבי שכונת גאולה שהתנגדו ל"תכנית בנין" שהתרגשה עליהם. תוכנית ממנה רק לאחרונה אושר מגדל בן 40 קומות על פני כיכר הדוידקה. אחד העומדים מאחורי התכנית הספיק כבר להתנסח בזוירות כי הוא מקווה שהמגדל "ימשוך גם אוכלוסייה כללית". או רק, אם להתבטא במעט פחות זהירות.

לפעמים זו אפילו לא העיריה. שם בסך הכל נכנעים מול הרוח שבאה מלמעלה. לאחרונה למשל, אישרה הועדה הממשלתית לתשתיות עירוניות את הרעיון הגאוני לחבר את שכונת מאה שערים למגה-תחנת הרכבת שמתוכננת אף היא באותה דוידקה. הנימוק הרשמי - "קישוריות מבורכת, נגישה ומוגנת מפגעי מזג האוויר עם תחנת הרכבת הקלה התת-קרקעית העתידה לקום ברחוב שטראוס, ובכך תעודד את השימוש בתחבורה הציבורית". הממ הממ כנראה שזה שם קוד לעוד משהו שרוצים לעודד שם.

גם תושבי השיכונים המוזרים בשכונת גילה, ממעמד הביניים ומטה ומשכבה סוציו-אקונומית לא מאוד גבוה, לא ממש מבינים ממרומי גילם הנושק לגבורות מאיפה נחתה עליהם צרת ה"פינוי בינוי" שדורשת מהם במפגיע לזוז הצידה לטובת מגדלים בגובה תואם. בעיה שלהם שהם גרים בשכונה מתחרדת, ואת ההתחרדות יש לעצור בכל מחיר. יש מי שמוכן ללכת רחוק בשביל זה. לאשר כמעט כל דבר ובכל מחיר שהוא.

כמעט - לא כשמדובר בבניה שיכולה איכשהו לקרוץ לציבור החרדי. שם מתגלה דווקא ההיפך הגמור. כך למשל אירע לתוכנית "מורדות משואה" שהעיריה הביעה את התנגדותה הנחרצת מולה. שוב השטויות הרגילות על שטחים טבעיים ופתוחים, כשלקינוח אף הוצע מפורשות לכל מי ששוקל לגשת למכרז: "לשקול היטב האם אינו מניח את כספו על קרן הצבי". חרדים אולי לא אוהבים מגדלים, אבל הם אוהבים מורדות. שם אי אפשר לבנות לגובה. תשאלו את שכונת מורדות גילה ההולכת ומתחרדת כולה - כשהציבור החרדי ממלא את השורות בעין יפה.

...

אז רק להיזכר, ולסכם. הם אכלו קוגל, שרו "מזמור לתודה" ואולי גם "נשמת" ואפילו קיבלו בית ספר או הקצאה פה ושם. בתכנון לטווח הארוך הם הפסידו בגדול. העיר הולכת ונשמטת מתחת ידיהם ורגליהם בדמות מגדלים שיאכלסו כל אוכלוסייה שהיא מלבד החרדים שלא מוכנים להתפשר על מעליות שבת וכאלה. או שזו היתה התכנית מלכחילה? אחרי הכל, לא חסרים כאלה שקוראים לעצמם חרדים אבל כל דיון לגופן של מעליות שבת, למשל, מעלה אצלם עיני-עגל. מה "בונה"? הכל כבר בנוי ויפה מאוד. מי "מלאכה שאינה צריכה לגופה"? איזה גופה? למה לאיים? עויגנ שאבעס זה גם מצווה מדאורייתא! אולי דווקא את החרדים האלה הם עוד ירצו בקלפי.